

Restaurering av tak, klocktorn och fönster

Vasatornet

Antikvarisk kontroll, Rydboholm 2:1, Östra Ryds socken i
Österåkers kommun, Uppland

Kersti Lilja

Rapport 2003:35

STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Box 6176 102 33 Stockholm
Tel 08-690 69 60 Fax 08-32 32 72
Besöksadress: Klarahuset, Sabbatsbergsvägen 6

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Redaktionell bearbetning: NN

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Stockholm 2003

Innehåll

Inledning.....	4
Bakgrund och historik	4
Restaureringen 2003.....	4
Administrativa uppgifter.....	5
Bilder	6

Inledning

Under sommaren 2003 genomfördes en exteriör restaurering av Vasatornets tak, klocktorn och fönster som finansierats med hjälp av statligt byggnadsvårdsbidrag. Arbetena har projekterats och utförts av AB Oskar Jansson Plåt och smide. Stockholms läns museum har varit antikvarisk kontrollant.

Bakgrund och historik

Rydboholm är kanske mest känd som den plats där Gustav Vasa växte upp. Historien har knutits till det så kallade Vasatornet. Tornet innehåller bland annat ett rum med en av Sveriges bäst bevarade renässansinredningar. Den senaste byggnadsarkeologiska undersökningen visar att tornet byggdes 1547-48. Tornet har följaktligen tillkommit efter Gustav Vasas tid.

Under århundraden har byggnaden genomgått flera ombyggnader. Vasatornets fönsterbågar är småspröjsade med tärningar i spröjsmöten och härrör till största delen från 1700-talet. En del av fönsterbågarna ersattes vid en ombyggnad 1984-85. Tak och klocktorn härrör från en ombyggnad 1736-1737.

Ombyggnader och reparationer har skett sedan dess. Delar av nuvarande plåttäckning består av svartplåt, troligen från 1800-talet.

Tidigare restaurering av Vasatornet skedde 1984-85. Torntaket täcktes till största del om med galvaniserad plåt år 1984, förutom ett område med äldre svartplåt. Den äldre svartplåten ligger på det västra takfallet.

Sedan 1988 är byggnaden byggnadsminne. Slottet är i privat ägo.

Restaureringen 2003

Plåt

Äldre plåt rengjordes från löst sittande färg och tvättades med alkaliskt tvättmedel varefter den blymönjades.

Tornhuven omtäcktes därefter med 0,7 mm galvaniserad plåt i format och utförande lika befintlig, enkelfalsad. Därefter betades den nya plåten på tornhuven före målningsbehandling.

Taket grundades med zinkfosfatfärg, Pentur primer (från Liwa Gruppen AB) och färdigströks med linoljefärg, Pentur kultur (svart 015, också från Liwa Gruppen AB).

Ornament med socklar på klocktavloras takkupor ersattes med nya i kopparplåt likt befintligt.

Stuprör, luckor och galler tvättades och skrapades rena. Därefter ströks dessa med linoljebaserad blymönja och färdigströks två gånger med svart linoljefärg.

Trä

I klocktornets träkonstruktion ersattes delar av virket. Nya delar tillverkades med tidigare som förlaga. Träfasader på klocktornet samt tornets alla fönster skrapades utvändigt rena från löst sittande färg. Fönstren kittades om med linoljekitt (Engwall & Claesson).

Allt trä grundades en gång och färdigströks två gånger med ren linoljefärg från Engwall & Claesson AB. Samtliga kulörer förblev efter restaureringen desamma som före. Vilket innebar engelskt röda fönsterbågar (7020-Y80R), gröna fönsterkupor (7010-G70Y), ockragula träfasader på klocktornet (5A-920) och vita detaljer samt räcke (0500). Den vita färgen bröts med järnoxidsvart.

Administrativa uppgifter

SSLM:s dnr	2003:100
Länsstyrelsens dnr:	2061-2002-78029
Antikvarisk kontroll och foto	Kersti Lilja, antikvarie.

Den fullständiga dokumentationen rörande ärendehandläggningen förvaras på Stockholms läns museum, Länsstyrelsen i Stockholms län samt på ATA (Antikvarisk-topografiska arkivet). Fullständig fotodokumentation förvaras på Stockholms läns museum.

Fig 1. Bildbeteckning: Lp20030107.

Nytt virke runt klocktornets öppning och räcken (fig 1 och 2).

Fig 2. Bildbeteckning: Lp20030108

*Fig 3. Bildbeteckning: Lp20030109.
Plåttak efter rengöring.*

Fig 5. Bildbeteckning: Lp20030110

Blymönja och primer. Takkupornas träsidor är grönmålade (fig 4 och 5).

Fig 4. Bildbeteckning: Lp20030111.

Fig 6. Bildbeteckning: Lp20030112. Plåttaket grundmålas.

Vasatornet efter avslutade arbeten 2003 (fig 7 och 8).

Fig 7. Bildbeteckning: Lp20030113.

Fig 8. Bildbeteckning: Lp20030114.